

B. 61.

IACOBVS CAROLVS SPENER

I. V. D. ET PH. P. P. ORDIN.

CIVIBVS

ACADEMIAE
FRIDERICIANAE

S. P. D.

& de

PUBLICIS SVIS

S. R. IMPERII HISTORIAM

privatisque aliis

HIBERNO SEMESTRI

habendis lectionibus

disserit.

Estiuo me hoc, quod nunc feliciter egimus, semestri adeo multa variaque inopinato distraxere negotia, ut quicquid promissa seruare, mandataque rite colere prouinciam laborarim, non id tamen mihi, licet ægerrime pretiosi temporis ferenti iacturam, vlla huc vsque liceat ratione. Equidem ego tot tanque iustas, quibus fuerim impeditus, allegaturus essem causas, nisi scirem eas vulgo notas, neminemque crederem tam mihi male cupere, ut eas improbatas, meque reum neglecti temere mei officii seruo vellet actum. Quicquid tamen existimem, me nunc æquam latæ, leuis siue leuissimæ, si omnino aliquam longa absentia admisisse possem argui, culpæ veniam ab omnibus facile impetraturum, hoc mihi saltem ampliorem non dato occasionem, agendi in posterum remissius, aut vel minimas derelinquendi, quarum Deo, Clementissimo meo Regi & publico rationem debeo, muneris mei partes. Id potius nunc maxima agam opera atque indefessa solertia, ut norint omnes, si imprimis, quibus mea dicata sunt studia, nihil mihi antiquius sanctiusque semper futurum, quam ut in posterum boni diligentisque doctoris omnes explere possim curas, nec vnquam iuste habeam metuendas eorum censuras quorum iniquas sententias nunc iustissime sum deprecatus.

Cogitantem me verò atque animo voluentem, quo præcipue argumento publice exposito meam probare voluntatem, & auditorum mereri benevolentiam valerem, opportune superioris ætatis Academicorum laborum index monuit publicus. Nempe in eo SACRI NOSTRI IMPERII HISTORIAM cupidus elegantissimi illius studii nostris ciuibus publice explicare promiseram: quod ne mutem, licet distulerim institutum, variæ mihi nunc suasere rationes, & denique communis iste fauor, quem illud mihi decernenti plurimi coram sunt testati, haud grauatim a me impetrauit.

Cui

obon Cuiusque proposito summum Numen clementissime annuat,
 hibernis mensibus vobis, honoratissimi nostri Cives, quorum inter-
 erit patriam accurate nosse historiam, eam qua potero cura atque
 diligentia quatuor per singulas hebdomadas horis publice in Audi-
 torio publico interpretabor. Hic si placet præclarissima mecum
 spectate diuinæ providentiæ vestigia, bellissimas quippe, quas un-
 quam aliquod regnum aut publicares sustinuit, vicissitudines. Ibi
 charam Germaniam nostram præcis suis moribus vicinarum gen-
 tium leges sapientissimas non imitantem sed iis excellentem inter
 ipsas antiquitatis umbras cernite. Ea tamen inculta desertaque ter-
 ra, virtute etiam incolæ vix quam ethnicis cognita utebantur, vsque
 dum Carolus Magnus patriam suam supremo conciliaret Numini,
 supremaque inter omnes gentes gloria redderet eminentem. Car-
 olingæ stirpis interitus alios Principes, ad summum fastigium ma-
 iestatis Germanis assertum, rite vocatos vobis monstrabit. Tum
 vero durioris regiminis mutationem, iis quibus provinciæ regendæ
 concessæ erant agentibus, paullatim irrepentem, libertatis assuetæ
 gentis Imperatores aut non sensere, aut noluere continere. Id e-
 quidem quam male aut prudenter admiserint, nondum satis est in
 comperto, nec disputando facile euiceritis. Sed neminem nostrum
 non pudebit memorare Cæsarum aliquot sequentium fœdam tur-
 pemque patientiam, qua ad maiestatem summam grassantis Sacerdo-
 tii fraudes artesque iuuarunt, & tentatam occupatamque misere to-
 lerarunt tyrannidem. Verum hanc fata decreuis se videntur liber-
 tatis alioquin tenacissimæ genti pœnam, vt cum Cæsarum quorun-
 dam temere criminaretur consilia, & non nocituram extimelceret
 potentiam, se lubens submitteret iugo durissimo tyranni, qui certa
 auxilio simulando per cladem Germaniæ imperium totius orbis de-
 mum adortus est. Dignum profecto nec nostro obliuiscendum se-
 culo exemplum, quam pietatis pretextus & sanctimonix mun-
 do illudere omni aptus sit! Ne copiosius simus, nostram considerate
 Germaniam, nunc vicinis exterisque prædam, nunc in sua ipsam fu-
 rentem viscera, nunc sub suis Imperatoribus magnificis triumphato-
 ribus regnorum vicinorum dominam, hostiumque rebellium victri-
 cem omnium. Proxime etiam licebit vobis inspicere, vt an-
 tiquam libertatem patria nostra contra tyrannidem archi-sacerdo-
 tis Romani asseruit, eamque strenue ab iis, qui aduersa machinaban-
 tur, seruauit illæsam, & si Deo placuerit, æternum contra omnes ho-

stes tutam præstabit & incolumem. Non autem externa modo hæc patriæ nostræ fata ego enumerando, vos percipiendo, erimus solliciti. Indagabitis, etiam communi mecum studio in interiora nostri imperii, hoc est, totam nostræ rei publicæ constitutionem eiusque ordinatæ prærogativas & origines pariter explorabitis. Habet, ut nunc innumera memoranda alia mittam, nostrum imperium libertatis suæ hoc ab initis ferme imperii præcipuum indicium & monumentum, ut Monarchas audiat suos cum Valentiniano & Theodosio, ** dignam maiestate regnantis vocem, assidentes, legibus allegatum se principem, imo proprium Imperatoris, profiteri, esse legibus vivere: & quod Paulus scripsit, * convenire tantæ maiestati, eas servare leges, quibus ipsa soluta esse videatur.* In nullo itidem imperio aut regno tot augustos videritis principes, quorum omnis eo tendit cura, ut ex Caroli IV. oraculo **** concordi voluntate sua decor & gloria Sacrosancti Romani imperii, & honor Cesareus, & rei publicæ grata compendia foveantur: ut velut columnæ proceres sacrum ædificium circumspicte prudentiæ solerti pietate sustentent: ut que suo præsidio dextra imperialis potentie roboretur.* Imperantes ibi reliquos non dedecere nostris communis non nunquam boni causæ parere, & quod Symmachus ad Imperatorem ait, ***** eos penes plus semper valet iustitia, quam licentia.* Et quid nunc multis nostri imperii plura singularia edisseram? Tam distinctam in omnibus eius rationem, tamque a forma reliquorum seiunctam scitis, ut curate in eam inquirere non nostratibus modum, verum omnibus politicis dudum occupatio suis digna, vigiliis visa fuerit. Agite ergo nos hoc semestri tam digno ita laboremus studio, ut publice ego vobis tradendo historie iunctas patriæ nostræ publici iuris origines, vos honoratissimi auditores beneuolo audioque dicta excipiendo animo, utrique percipiamus fructus labori nostro & diligentia debitos, & omnibus vni ce exoptatos.

Sufficiat autem paucioribus mentem meam de iis, quas publico debeo, commentationibus exposuisse, cum maxime ad alios adhuc labores, quos nunc pariter exponam, aliæ nec seiunctæ officii mei me vocent partes. Nempe publicis non solum sed & privatis mandato munere me scio, adstrictum lectionibus, visque æque ut illis omnem curam atque assiduitatem paratus impendere, unque

* l. 4. C. de LL. ** l. 23. ff. de Leg. 3. conf. §. 8. l. qu. mod. t. it. infra, *** A. B. t. 3. §. I. **** in orat. pro vet. Deorum cultu.

vos morari, & de novo argumento aliquot adhuc ad vos, honoratissimi nostri ciues, verba debeo facere.

Cœperam ante aliquot menses lineamenta quædam præcipuorum capitum, quæ historiam potiorum Europæ regnorum perfectam omnibusque suis partibus absolutam reddere posse mihi videbantur, in publicum edere. Amplius vero non processit meus stylus, quem & priuata iuui interpretatione, quam ad Lusitaniæ, Hispaniæ, & huic monarchiæ annexorum regnorum prouinciarumque historiam explicandam & politicum breuiter tradendum statum. Præter enim quod nimis diffusum theses & quæstiones has nactas esse argumentum, & tam accurate historiam omnem doceri cupientem multos annos oportere vni huic dicare studio cernerem, aliæ etiam mihi institutum dissuadere rationes. Satis erat Hispanicæ monarchiæ, de qua nunc belli alea decertatur, antiqua præsentique detecta facie, specimen, quod & forsitan ob huius argumenti hoc tempore prærogatiam publicis posthæc exponam lectionibus, edidisse, vt omnis regni publicæque rei historia, possit accuratissime per capita distribui & illustrari. Fecit deinde ille post ipsi fata illustri Pufendorffius, vt frustra nunc faciliorem querere mihi viderer methodum docendi Europæorum regnorum in academiis nostris prisca fataque recentiora. Quod ergo præter ea, quæ memorauimus, temporis etiam admodum æstimandi aliquod polliceri scœnus poterat, non difficulter mihi imperauit, commodiori elaborati continuationem argumenti reseruare tempori, & si quos in præsentia historiciæ haberem cupidores artis, istis Pufendorffium commendare auctorem, & quem sequerentur fidum ducem. Sic itaque non recenti modo consilio, sed quod & ex promissis ante sex hos menses in scheda priuatim datis, & in indice lectionum publice repetitis teneor, vobis iam **PRIVATAS IN ILLUSTRIS PUFENDORFFII INTRODUCTIONEM HISTORICAM SCHOLAS** aperio per integros hos hibernos menses, singulis diebus, horaque ab honoratissimis auditoribus eligenda, continuandas.

Verum milies actus essem, si historiæ iustissimis prædicandis laudibus iam forem præter necessitatem longus & copiosus. Nihil igitur quam quod iis, quorum forsitan interesse videbitur historias non ignorasse, a me dictarum prælectionum causa volent moneri, breuiter indicabo. Quibus Pufendorffii elegantissimus labor vel altero fuit visus oculo; omnes perspicuitati veritatem exactissimam

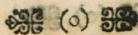
& breuitatem iunctam non indecoram quam maxime sunt admirati. De fide Pufendorfii, nam de reliquis omnis sibi testis lector est, sed amplam excellentissimam D. LVDWIG, Honoratissimus noster Collega publico fecit fidem, omnibusque quam maximum continuati tam præclari commentarii dedit desiderium. Proinde nos de illa nihil solliciti sic optimo utemur fruemur auctore, ut per capita non sorte disposita materiis explicati dignis, sed vix monstratis digito, nostra in hæreamus oratione, difficiliora explicemus, eruanus obscura, & quam poterimus clarissimam vnicuique materiæ appendamus lucem. Iuuabit in primis sedulo primum, quod historiæ vniuersalis quoddam tradit sceleton, considerare membrum. Isti, quod etiam fiet in reliquis, non scrupulosam sed iustam & sufficientem de præcipuis historiæ cuiusque auctoribus præmittam disquisitionem. Apertis dein, certe monstratis, fontibus, ita, ut auditores possint auctorem sequi, aut si velint sine eo ei tamen assuescere, plano claroque historias exponam omnes sermone, a diuerticulis cauebo, mittam incerta & fabulosa, & ut scitu digniora a minus distinguantur, necessariis, vniice dabo operam. En rationem modumque quo historias, præstantissimam utique & maxime hoc seculo æstimatam scientiam, vos, quibus commodum erit, honoratissimi ciues nostri, mecum proximis tractabitis mensibus.

Properat meus ad finem stylus, & quæ sunt reliqua indicenda collegia, perpauculis se expediet. In academiis, quod omnes vos, honoratissimi ciues, fatemini, expoliendæ proficisci vniice mentis causa, nec vllus, quisquis sit quodue vitæ elegerit genus, hoc se negabit ibi velle, ut virtutibus scientiisque ornator inde domum redeat. Quid autem quæso instituto minus seruit, quam vix limine inclytæ nostræ salutato scholæ ad eas statim confestimque illotis manibus festinasse doctrinas, quæ non quam præparatis tradendæ sunt ingenii, quas vero pessimo posteris exemplo nostri hodie homines vniice quæstus lucrificæ faciendi causa non hauriunt in academiis, sed vix leuiter degustatas friuole reportant domum? Ut taceam reliquos, quid magis consuetum, quam ut LL. Studiosi vix institutionum audita explicatione, nedum moralis doctrinæ aut iuris naturæ salutatis adytis, ad forensis dicendi generis currant aut volent potius præceptores. Viderint modo isti primum institutionum titulum, primamque in Digestis legem euoluerint, posteaque an illa via ad iustitiæ, quod decet, rite ascendatur sacerdotium iudicarint. Quam longe

longe alia Imperatoris tradente Triboniano, & Vlpiani in illa lege fit sententia, non putem vlla egere demonstratione. Prisci iuris consulti ipsi erant philosophi, nec facile, quod illi ex lege * debent *sacris deservare, temploque eius ministrare* posse alii censebantur, quam qui artem boni & æqui ex philosophia probe essent edocti. Non immerito itaque utriusque culpandi, qui omittis philosophicis doctrinis ad leges audiendas aut properant, aut aduolantes temere admittunt. Equidem non desunt in nostra academia grauissimi celeberrimique viri, qui, id sæpe monentes, quantum possunt suæ commendatos fidei ad suas aliorumque philosophicas mittunt scholas: vt certe ideo non mouear publice id denuo inculcare, aut, ac si desiderarentur alia, meas quasi defectum suppleturas aperire lectiones. Tamen non quod lex ** dicit *nocent superflua*, maxime vbi contrariæ & perniciosæ opinioni dignis medendum est argumentis: & vbi plura philosophica simul patent subsellia, sæpe iis placent, quibus alioquin vel nuda philosophicarum scientiarum ignorata mansissent nomina.

Præfatis iis, quæ quod dixi vix hodie satis hortamur, institutum meum non multa egebit expositione. Diu vobis celeberrimi D. BVDDI, Præceptoris olim mei venerandi, institutiones philosophicæ non placuerunt solum, sed & maxime sunt probatæ. Harum elogia scribam alii, ego, quod commentationi priuatæ eas cerno apprime commodas, non possum non eorum subscribere votis, qui eas integras sæpius apud nos pertractatas cupiunt. Quo itaque ipse celeberrimus auctor vti consuevit ordine, ego totius laudati operis meditatæ interpretationem, hoc semestri vna INSTITVTIONVM TOMVM PRIMVM INSTRUMENTALEM nimirum, & altera hora MORALEM PHILOSOPHIAM INSTITVTIONVM VOLVMINIS TERTII PRIOREM explicabo PARTEM. De methodo superest quod dicam nihil, cum eam autor ipse facillimam monstrarit, & quam commentando & illustrando sequar optimam. Hoc autem cum putem auditoribus gratum non solum sed & fore vtilissimum, vt disputando priuatim in suos inquirant ipsi profectus, & quid solide didicerint exquirant, in eo præcipue commodis eorum lubens seruiam. Saturnique die, quo nullas alias ex more habeo lectiones, DISPVTATORIVM, quod aiunt, COLLEGIVM priuatim instituum, quo the-

* Auth. Habita. L. ne filius pro patre. ** L. 17. C. de testam.

theses ex varia depromtas philosophia iis, quibus gratum erit, defendendas, aut argumentis contrariis proponemus oppugnandas, deque iis collatis sententiis pro temporis ratione copiosius disceptabimus.

Longiorem quam in itinere adhuc hærens proposueram epistolam ad vos, honoratissimi Ciues nostri, de meis scriptam lectionibus, pia nunc deuotaque pro inclytæ nostræ academiæ vestraque concepta salute claudant vota. Eternum faxit Numen, cui, quas laudes & gratias debeamus exhibere, nec mens nostra concipere, nec, ex lege verissima * lingua proferre potest, vt alma Fridericiana sub magnificentissimi sui nutritoris, SERENISSIMI ATQVE POTENTISSIMI BORVSSIÆ REGIS, clementissimi nostri domini, cuius, si vitam ex precibus nostris Deus concederet, æterno omnes frueremur regimine, alis & umbra noua indies capiat incrementa, perpetuo floreat, & mundo quam plurimos adhuc rerum publicarum ministros, antistites, patres, imo columinalargiatorum, præsidia & ornamenta. Ceterum nobis conferuet Deus tranquillitatem musis charam debitamque, bene studiis docentium discitentiumque dicat, & vt multa binis complectar verbis, nobis omnibus optimos curarum, laborum, vigiliarumque clementissime concedat fructus. P. P. Id. SEPTEMBR. cIo lO ccxi.

* L. I. C. de Offic. Præf. Præt. Africæ.

HALAE MAGDEBURGICAE,

Typis CHRISTIANI HENCKELII, Acad. Typogr.

Af 364^a

(1)

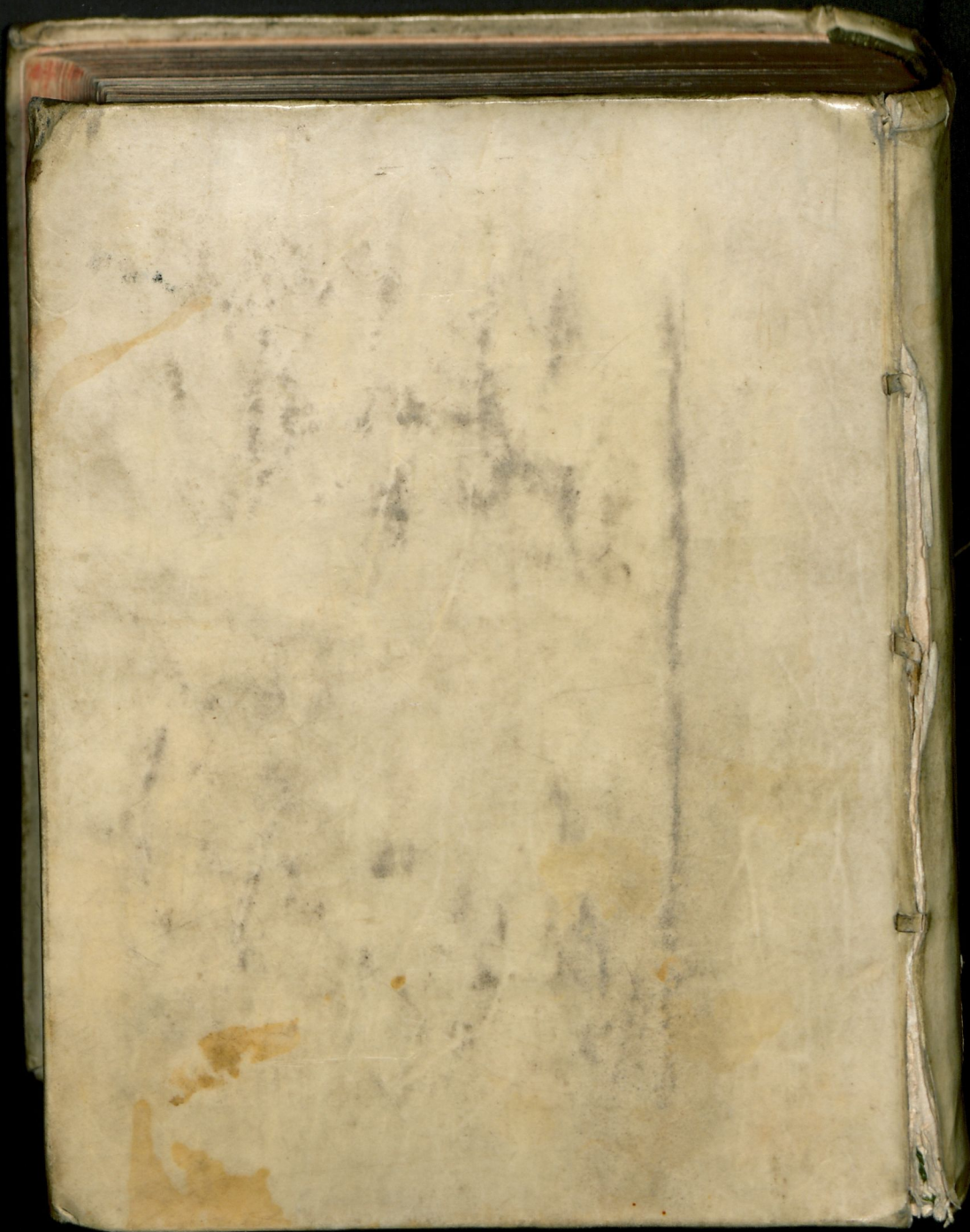
ULB Halle 3
001 602 721

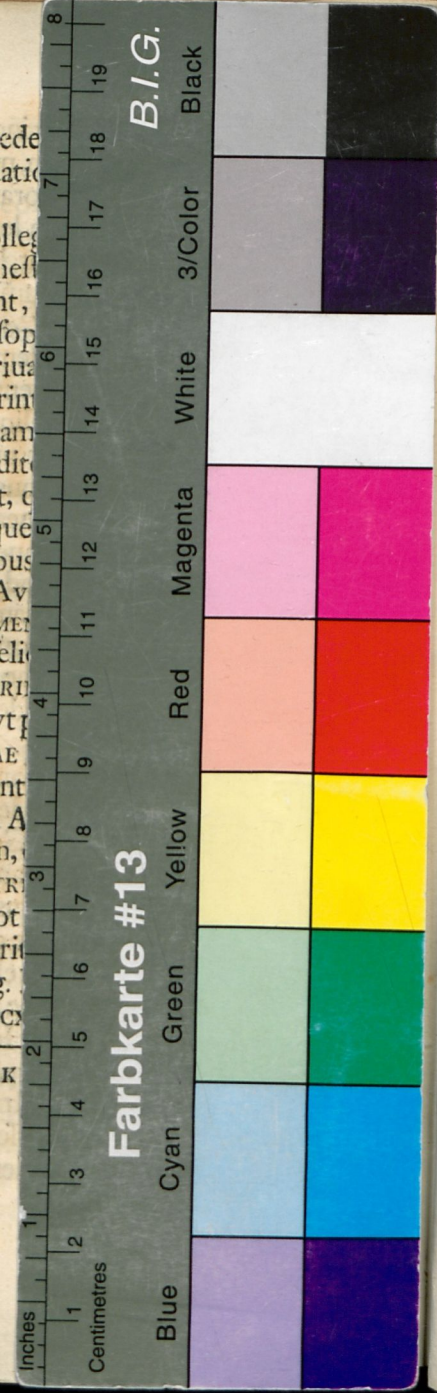

Sbi

15

IACOBVS CAROLVS SPENER
I. V. D. ET PH. P. P. ORDIN.

CIVIBVS
**ACADEMIAE
FRIDERICIANAE**

S. P. D.
& de
PUBLICIS SVIS

S. R. IMPERII HISTORIAM
priuatisque aliis
HIBERNO SEMESTRI

habendis lectionibus
differit.

CM

